

انتخاب مشتریان ”زرین و سیمین“ خدمت دیگری از بانک توسعه صادرات ایران

سید مرتضی ذکاوت
رییس اداره مدیریت ریسک بانک

شاخص‌های علمی هستند و با استفاده از عوامل کیفی و کمی مربوطه، طبقات و رتبه‌هایی را برای سنجش ریسک اعتباری مشتریان خود تعیین می‌نمایند. بانک توسعه صادرات ایران نیز همگام با پیشرفت‌هایی که در سطح بین‌المللی در این زمینه صورت گرفته و با هدف ارتقاء نظام تصمیم‌گیری اعتباری و انطباق هر چه بیشتر با استانداردهای بین‌المللی خصوصاً رهنمودهای کمیته بال و پس از انجام بررسی‌های مستمر، موفق به ایجاد نظام رتبه‌بندی اعتباری مشتریان حقوقی گردیده که هم اکنون در حال اجراست. از سوی دیگر منطق مالی مبتنی بر اصول مدیریت ریسک اعتباری و تناسب ریسک و بازده حکم می‌نماید که هزینه‌های مترتبه برای مشتریان با کیفیت اعتباری بهتر، کمتر بوده و دسترسی آنها به منابع اعتباری سهل‌تر و آسان‌تر شود. بدین ترتیب لازم است منابع مالی به سمت مشتریانی سوق پیدا نماید که از نظر مدیریت منابع و تخصیص بهینه آن دارای شایستگی بیشتری بوده و قادر به ایفای تعهدات مالی و اعتباری خود باشند. این امر نقش مؤثری در زمینه افزایش کیفیت پورتفوی اعتباری و کاهش حجم معوقات بانک خواهد داشت. با توجه به اصول یاد شده و همچنین با استفاده از سیستم رتبه اعتباری و سایر شاخص‌های عملکردی، بانک توسعه صادرات ساختار جدیدی را بر تعیین مشتریان ویژه اعتباری تحت عناوین زرین و سیمین برقرار نموده است. بر طبق ضوابط مربوطه مشتریانی قادر به احراز عناوین مزبور و استفاده از خدمات ویژه مترتبه هستند که از نظر اعتباری دارای بهترین رتبه بوده و همچنین از حسن سابقه فعالیت با بانک و ایفای تعهدات برخوردار باشند. امید است این خدمت جدید که در نوع خود برای اولین بانک در سیستم بانکی کشور به اجرا گذارده می‌شود بتواند زمینه‌ارایه خدمات هر چه بهتر به مشتریان توانمند و تکریم آنها را فراهم کرده و تخصیص هر چه بهتر منابع مالی که یکی از اهداف و رسالت‌های بانک توسعه صادرات ایران به شمار می‌آید را نیز تسهیل نماید.

عملیات بانک‌ها به طور ذاتی با ریسک‌های متفاوتی روبروست لیکن ریسک اعتباری یا بعبارت دیگر ریسک نکول و یا عدم ایفای تعهدات یکی از عمده‌ترین آنهاست. به واقع بررسی‌ها نشان می‌دهد که عدم مدیریت صحیح ریسک اعتباری یکی از دلایل اصلی ورشکستگی بانک‌ها به شمار می‌آید. از اینرو بانک‌ها و سایر موسسات اعتباری مشابه، سعی در شناسایی و اندازه‌گیری ریسک مذکور دارند. از دیدگاه نظری عوامل اصلی وقوع ریسک نکول را می‌توان در سه عامل خلاصه نمود:

۱- انتخاب نادرست: عدم شناسایی صحیح وضعیت مشتری و اعطای تسهیلات به مشتریانی که استحقاق آنها نداشته و یا توانایی استفاده بازپرداخت آنها ندارند.

۲- مخاطرات اخلاقی: عدم پایبندی مشتری به مفاد قرارداد منعقد بانک، پس از دریافت تسهیلات اعتباری.

۳- اطلاعات نامتقارن: عدم تقارن و توازن اطلاعات مشتری و بانک، بدین معنی که اطلاعاتی مشتری از وضعیت خود بیشتر و دقیق‌تر از اطلاعاتی است که بانک از وی در اختیار دارد.

شایان ذکر است که عوامل اول و دوم به ترتیب مربوط به قبل و بعد از اعطای تسهیلات می‌باشد و عامل سوم نیز نقش اساسی در انتخاب نادرست ایفا می‌نماید.

به هر تقدیر بانک‌ها و موسسات مالی و اعتباری به منظور کاهش و رفع ریسک عدم بازپرداخت مشتریان و همچنین مدیریت ریسک اعتباری نسبت به تهیه چارچوب‌ها و ملاک‌هایی جهت شناسایی کیفیت اعتباری مشتریان خود اقدام می‌نمایند. یکی از این چارچوب‌ها نظام رتبه‌بندی اعتباری داخلی است که بر اساس آن بانک‌ها رأساً با استفاده از روش‌های علمی رتبه اعتباری مشتریان را تعیین می‌نمایند.

نظام رتبه‌بندی اعتباری داخلی این امکان را فراهم می‌سازد تصمیمات اعتباری به صورت کارا تر و با صرف هزینه‌های کمتر و با دقت بالاتری اتخاذ گردند. برای این منظور بانک‌ها طبق بررسی‌های کمیته بر معیارها و